

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 21 augustus 2023
(OR. en)

12380/23

COASI 155
ASIE 78
CFSP/PESC 1158
PE 98
ECOFIN 827
WTO 133
COHOM 180

BEGELEIDENDE NOTA

van:	de secretaris-generaal van de Europese Commissie, ondertekend door mevrouw Martine DEPREZ, directeur
ingekomen:	18 augustus 2023
aan:	mevrouw Thérèse BLANCHET, secretaris-generaal van de Raad van de Europese Unie

nr. Comdoc.:	JOIN(2023) 30 final
Betreft:	GEZAMENLIJK VERSLAG AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD - Speciale Administratieve Regio Hongkong Jaarverslag 2022

Hierbij gaat voor de delegaties document JOIN(2023) 30 final.

Bijlage: JOIN(2023) 30 final

HOGE VERTEGENWOORDIGER
VAN DE UNIE VOOR
BUITENLANDSE ZAKEN
EN VEILIGHEIDSBELEID

Brussel, 18.8.2023
JOIN(2023) 30 final

GEZAMENLIJK VERSLAG AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

Speciale Administratieve Regio Hongkong

Jaarverslag 2022

GEZAMENLIJK VERSLAG AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

SPECIALE ADMINISTRATIEVE REGIO HONGKONG

JAARVERSLAG 2022

Samenvatting

Sinds de overdracht van Hongkong aan de Volksrepubliek China in 1997 hebben de Europese Unie (EU) en haar lidstaten de politieke en economische ontwikkelingen in de Speciale Administratieve Regio (SAR) Hongkong op de voet gevolgd.

Volgens de afspraak van 1997 met het Europees Parlement publiceren de Commissie en de hoge vertegenwoordiger jaarlijks een verslag over de ontwikkelingen in Hongkong, met bijzondere aandacht voor de uitvoering van het “één land, twee systemen”-beginsel en de autonomie van Hongkong zoals vastgelegd in de basiswet.

Dit 25e jaarverslag heeft betrekking op 2022. Het jaar werd gekenmerkt door: i) de 25e verjaardag van de overdracht van Hongkong aan China, met het bezoek van president Xi Jinping; ii) de tweede verjaardag van het opleggen van de nationale veiligheidswet (NSL) aan Hongkong; en iii) de beëdiging van John Lee, de eerste regeringsleider die werd gekozen na de invoering van ingrijpende wijzigingen in het kiesstelsel van Hongkong. John Lee was de enige kandidaat. Tegelijkertijd werden in 2022 de hoge mate van autonomie van Hongkong en de rechten en vrijheden die tot ten minste 2047 beschermd zouden worden, steeds verder uitgehold.

Het jaar werd verder gekenmerkt door de verregaande uitvoering van de NSL. Het aantal processen tegen prodemocratische activisten en politici bleef toenemen. Veel mensen waren in afwachting van een proces, waaronder 47 prodemocratische activisten die deelnamen aan een voorverkiezing, leden van de inmiddels ontbonden Hongkongse Alliantie ter ondersteuning van patriottische democratische bewegingen in China, mediatycoon Jimmy Lai en vele anderen. Velen van hen worden al sinds januari 2021 in hechtenis gehouden, in sommige gevallen in eenzame opsluiting. De wet tegen opruiing uit het koloniale tijdperk werd herhaaldelijk gebruikt in zaken in verband met de nationale veiligheid. In juli riep het VN-Comité voor de rechten van de mens in zijn vierde periodieke evaluatie in het kader van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten in Hongkong op tot intrekking van zowel de NSL als de wet tegen opruiing.

Hoewel Hongkong nog steeds beschikt over internetvrijheid, hebben de autoriteiten in februari 2022 gevoelige online-inhoud, zoals de website van Hong Kong Watch, geblokkeerd. Verschillende andere wetten vormen een bedreiging voor de internetvrijheid, zoals de “anti-doxingwet” en de auteurswet.

Op 28 november verzocht de regeringsleider het Permanent Comité van het Nationaal Volkscongres voor het eerst om uitleg van de NSL.

Deze ontwikkelingen doen steeds meer twijfels rijzen over de toestand van de rechtsstaat in Hongkong – een hoeksteen van zijn economische succes.

De EU heeft zowel in het openbaar als achter gesloten deuren haar bezorgdheid geuit over de ontwikkelingen in Hongkong.

De hoge vertegenwoordiger legde met betrekking tot Hongkong de volgende verklaring af namens de EU:

8 mei – Verklaring over de verkiezing van de regeringsleider op 8 mei¹.

De hoge vertegenwoordiger plaatste de volgende tweet over Hongkong:

12 mei – tweet over de arrestaties van Denise Ho, Hui Po-keung, Margaret Ng en kardinaal Joseph Zen².

De woordvoerder van de EU heeft de volgende verklaring afgelegd over Hongkong:

28 juli – Verklaring over burger- en politieke rechten³.

De tweets van de woordvoerder van de EU over Hongkong hadden betrekking op:

4 januari – tweet over de sluiting van Citizen News⁴;

¹ Verklaring van de hoge vertegenwoordiger namens de Europese Unie over de verkiezing van de regeringsleider op 8 mei, Raad van de EU, 8 mei 2022, beschikbaar op: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/05/08/hong-kong-declaration-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union-on-the-chief-executive-election-held-on-8-may/>

² Tweet van de hoge vertegenwoordiger over de arrestaties van kardinaal Joseph Zen, Margaret Ng, Denise Ho en Hui Po-keung, 12 mei 2022, beschikbaar op: https://twitter.com/josepborrell/status/1524463674278264834?s=21&t=waWDgBNVJ77GO5_t9QmZ-g.

³ Verklaring van de woordvoerder inzake burgerrechten en politieke rechten, Europese Dienst voor extern optreden, 28 juli 2022, beschikbaar op: https://www.eeas.europa.eu/eeas/hong-kong-statement-spokesperson-civil-and-political-rights_en.

⁴ Tweet van de woordvoerder over de sluiting van Citizen News, Europese Dienst voor extern optreden, 4 januari 2022, beschikbaar op: <https://twitter.com/nabillaeuspox/status/1478056509825327109?s=21>.

16 maart – tweet over Hong Kong Watch die als eerste buitenlandse organisatie een waarschuwing kreeg van de nationale veiligheidspolitie⁵;

1 juli – tweet over de 25e verjaardag van de oprichting van de SAR Hongkong⁶.

Na de verkiezing van de regeringsleider brachten de ministers van Buitenlandse Zaken van de G7 op 9 mei een gezamenlijke verklaring over Hongkong uit

Tijdens de top EU-China op 1 april 2022 en een leidersbijeenkomst op 1 december 2022 sprak de EU bij de Chinese leiders haar bezorgdheid uit over de fundamentele vrijheden en mate van autonomie van Hongkong.

In 2022 nam het Europees Parlement twee resoluties over Hongkong aan, zoals hieronder uiteengezet.

Op 20 januari nam het Europees Parlement een resolutie aan over schendingen van de fundamentele vrijheden in Hongkong. In deze resolutie “veroordeelt het Parlement ten scherpste dat de vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van vereniging en de persvrijheid in Hongkong even sterk worden beperkt als in China, en betuigt het opnieuw zijn solidariteit met de bevolking van Hongkong in haar strijd voor vrijheid en democratie”.

Op 7 juli nam het Europees Parlement een resolutie aan over de arrestatie van kardinaal Zen en de beheerders van het 612-hulpfonds in Hongkong. De resolutie “veroordeelt de arrestaties van kardinaal Joseph Zen, een van de belangrijkste pleitbezorgers van de prodemocratische beweging in Hongkong, en van de andere vier beheerders van het 612-hulpfonds in Hongkong, die een aanval vormen op de in de basiswet van Hongkong gewaarborgde vrijheden, waaronder de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging”.

De economie van Hongkong raakte in 2022 weer in een recessie, ook al werden de reis- en gezondheidsbeperkingen in de tweede helft van het jaar geleidelijk versoepeld. Hongkong was nog altijd de op twee na grootste bestemming voor investeringen ter wereld en de op vier na grootste handelseconomie. Het aantal EU-ondernemingen kromp tussen juni 2021 en juni 2022 met 0,9 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar (tot 1 600). Toch

⁵ Tweet over Hong Kong Watch die als eerste buitenlandse organisatie die een waarschuwing kreeg van de nationale veiligheidspolitie, Europese Dienst voor extern optreden, 16 maart 2022, beschikbaar op: <https://twitter.com/nabilaeuspox/status/1504029166622191616?s=21>.

⁶ Tweet over de 25e verjaardag van de oprichting van de Speciale Administratieve Regio Hongkong, Europese Dienst voor extern optreden, 1 juli 2022, beschikbaar op: <https://twitter.com/NabilaEUspox/status/1542747257639952384>.

behoorden EU-ondernemingen tot de meest veerkrachtige sinds het begin van de pandemie (met een daling van slechts 0,2 % vanaf juni 2019) en vormden ze de grootste niet-Chinese bedrijvengemeenschap in Hongkong. De EU was in de eerste tien maanden van 2022 de op twee na grootste handelspartner van Hongkong voor goederen, na het Chinese vasteland en Taiwan.

De economie van Hongkong kromp⁷ in de eerste negen maanden van 2022 met 3,3 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar. De financiële sector en de handels- en logistieke sector ondervonden in de loop van het jaar meer tegenslagen, en de sectoren met een blootstelling aan toeristische bestedingen bleven ondermaats presteren.

Uit officiële gegevens van de dienst voor bevolking en statistiek blijkt dat Hongkong de grootste bevolkingsdaling heeft gekend sinds het begin van de telling in 1961. Ongeveer 116 600 mensen tussen 18 en 39 jaar zijn de afgelopen twee jaar vertrokken. Als gevolg daarvan daalde de bevolking tussen juni 2021 en juni 2022 met 121 500 – of 1,6 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar – (95 000 als gevolg van een netto-uitstroom van inwoners en 26 500 als gevolg van het feit dat er meer sterfgevallen dan geboorten waren)⁸.

Overzicht van de COVID-19-situatie en -ontwikkelingen

Aan het begin van het jaar heeft de regering de maatregelen ter beperking van de COVID-19-uitbraak aangescherpt. Door deze maatregelen raakte Hongkong geïsoleerd van de rest van de wereld, aangezien er een vluchtverbod werd ingesteld, een doorreisverbod voor meer dan 100 landen en gebieden, waaronder Frankrijk⁹, en een hotelquarantaine van drie weken voor binnenkomende reizigers. De beperkende maatregelen hadden invloed op zowel het dagelijkse leven als de economie, met beperkingen op het sociale leven, de invoering van een gezondheidscode en de introductie van een digitale opsporingsapp. De vijfde golf bereikte haar hoogtepunt in maart, toen er in Hongkong meer dan 58 000 bevestigde gevallen per dag werden gemeld. Nadat de pandemische situatie geleidelijk verbeterde en op 1 juli een nieuw bestuur aantrad, nam de regering maatregelen om geleidelijk terug te keren naar de normale toestand.

⁷ Persbericht: *Prognoses met betrekking tot het bruto binnenlands product voor het derde kwartaal van 2021*, 1 november 2021, Dienst voor bevolking en statistiek van de Speciale Administratieve Regio Hongkong, beschikbaar op: https://www.censtatd.gov.hk/en/press_release_detail.html?id=4917.

⁸ Persbericht: *Bevolking medio 2022*, 11 augustus 2022, Dienst voor bevolking en statistiek van de Speciale Administratieve Regio Hongkong, beschikbaar op: https://www.censtatd.gov.hk/en/press_release_detail.html?id=5078.

⁹ Frankrijk was de enige EU-lidstaat die door deze maatregel werd getroffen.

I. Politieke en sociale ontwikkelingen

Politieke ontwikkelingen

Dit jaar was het **25 jaar geleden dat Hongkong werd overgedragen** van het Verenigd Koninkrijk aan de Volksrepubliek China. Op grond van het “één land, twee systemen”-beginsel moeten het economische systeem en de levenswijze van Hongkong gedurende 50 jaar ongewijzigd blijven, zoals bepaald in de Chinees-Britse Gezamenlijke Verklaring. Op 1 juli gaf president Xi Jinping voor het eerst aan dat het “één land, twee systemen”-beginsel ook na 2047 van kracht zou kunnen blijven, onder de algemene rechtsmacht van China.

Volgens de Chinees-Britse verklaring zou Hongkong als SAR een “hoge mate van autonomie” genieten en zouden de Hongkongse burgers Hongkong besturen.

Een verkiezingshervorming in 2021 moest ervoor zorgen dat “patriotten Hongkong zouden besturen”. De eerste **verkiezing van de regeringsleider** sinds de hervorming vond op 8 mei plaats. Voormalig politieagent en hoofdsecretaris administratie John Lee was de enige verkiezingskandidaat. De COVID-19-beperkingen verstoorden het verkiezingsschema. Op 18 februari kondigde de toenmalige regeringsleider, Carrie Lam, aan dat de verkiezingen met zes weken zouden worden uitgesteld, van 27 maart tot 8 mei, daarbij verwijzend naar de instructie van president Xi Jinping om de COVID-19-situatie onder controle te krijgen en de noodwet “Emergency Regulations Ordinance” in te roepen.

Na aanvang van de nominatieperiode op 3 april verklaarde regeringsleider Carrie Lam dat zij zich niet herkiesbaar zou stellen. Op 6 april gaf het verbindingsbureau van de centrale overheid van de Volksrepubliek China in Hongkong tijdens een bijeenkomst met politieke elites te kennen dat het John Lee steunde. Dezelfde dag nam John Lee ontslag als hoofdsecretaris administratie en verklaarde hij zich verkiesbaar te willen stellen. Op 7 april aanvaardde de staatsraad van de Centrale Volksregering het ontslag van John Lee in overeenstemming met de basiswet. Op 9 april stelde John Lee een campagneteam samen en organiseerde hij een virtueel media-evenement om zijn kandidatuur bekend te maken.

In één dag tijd verzamelde John Lee ongeveer 300 nominaties voor alle vijf sectoren van het vernieuwde 1 463 leden tellende verkiezingscomité, waarmee hij de vereiste drempel van 188 nominaties overschreed en dicht in de buurt kwam van zijn doel van 500 nominaties. Op 16 april eindigde de

nominatieperiode: hij had 786 nominaties verzameld. Twee dagen later bevestigde het comité voor toetsing van de verkiesbaarheid van kandidaten de kandidatuur van John Lee en werd hij uitgeroepen tot de enige kandidaat.

Deze eenmansrace volgde het model van Macau, waar er altijd maar één kandidaat is voor de verkiezing van de regeringsleider.

Tijdens de verkiezingscampagne verzuimden John Lee en zijn team om kopieën van drie formulieren voor steunbetuiging in te dienen binnen de door de commissie voor verkiezingsaangelegenheden gestelde termijn, een overtreding waarop een maximumstraf van zes maanden gevangenisstraf en een boete van 5 000 HKD (594,50 EUR) staat. In augustus oordeelde het hooggerechtshof dat de overtreding het gevolg was van onoplettendheid en dat er geen sprake was van kwade trouw. John Lee kreeg geen boete.

Op 8 mei kreeg John Lee 1 416 stemmen, ofwel 99,2 % van de geldige stemmen, van de leden van het verkiezingscomité. Acht leden stemden tegen hem, en vier andere leden brachten een blanco stem uit. Op 30 mei ontving hij van premier Li Keqiang een certificaat van benoeming als regeringsleider van de zesde regering en op 1 juli werd hij beëdigd door president Xi Jinping.

De regeringsleider herstructureerde de regering in overeenstemming met zijn politieke prioriteiten. Hij creëerde drie nieuwe functies: plaatsvervangend hoofdsecretaris Administratie, plaatsvervangend staatssecretaris van Financiën en plaatsvervangend staatssecretaris van Justitie. Hij richtte ook een nieuw bureau voor cultuur, sport en toerisme op, splitste het bureau voor vervoer en huisvesting op in het bureau voor vervoer en logistiek en het bureau voor huisvesting en versterkte het bureau voor binnenlandse zaken, dat het bureau voor binnenlandse zaken en jeugdzaken werd.

Kort na de vorming van de nieuwe regering leidden hoge regeringsfunctionarissen, waaronder regeringsleider John Lee en staatssecretaris van Financiën Paul Chan, delegaties naar het buitenland, in lijn met de Chinese “Belt and Road”-strategie. Zij bezochten landen in het Midden-Oosten, met name Saoedi-Arabië, en Zuidoost-Azië. In november woonde Paul Chan de G20-bijeenkomst op Bali bij als lid van de Chinese delegatie, en leidde regeringsleider John Lee een delegatie naar het Asia Pacific Economic Cooperation Forum in Thailand om het imago van Hongkong te promoten, aangezien het gebied zich weer voor de wereld ging openstellen.

Op 19 oktober hield John Lee zijn eerste beleidsverklaring voor de Wetgevende Raad. Hij onthulde een reeks maatregelen voor het herstel van Hongkong, zoals talentenprogramma's die de komende drie jaar jaarlijks 35 000 professionals

moeten aantrekken; de oprichting van een bureau voor het aantrekken van strategische ondernemingen; en de lancering van een co-investeringsfonds van 30 miljard HKD (3,7 miljard EUR) om investeringen van strategische ondernemingen aan te trekken. Verder kondigde hij de oprichting aan van speciale teams in de 17 economische en handelskantoren van Hongkong op het vasteland en overzee om ondernemingen en professionals aan te trekken.

Daarnaast heeft de regering de extra zegelrechten op onroerend goed kwijtgescholden voor buitenlanders die al zeven jaar in Hongkong wonen en permanente inwoners zijn. John Lee kwam met een ambitieus doel om in vier jaar tijd de wachttijd voor het huren van een sociale huurwoning terug te brengen van het huidige niveau van ongeveer zes jaar naar ongeveer 4,5 jaar.

Op 18 december vonden er tussentijdse verkiezingen plaats voor het kiesdistrict van het verkiezingscomité van de Wetgevende Raad om vier zetels van het verkiezingscomité op te vullen die waren vrijgekomen doordat voormalige leden van de Wetgevende Raad in de regering waren benoemd. Dit was de vierde tussentijdse verkiezing volgens het beginsel “patriotten besturen Hongkong”, dat is vastgelegd in de verkiezingshervorming van 2021. Het electoraat bestond uit 1 441 personen. De opkomst was 90,7 %. Geen enkel lid van het prodemocratische kamp nam deel aan de verkiezingen.

Hongkong zakte drie plaatsen in de **wereldwijde democratie-index** van de Economist Intelligence Unit en staat nu op de 88e plaats van 167 landen en gebieden. De ruimte voor prodemocratische politieke groeperingen is gekrompen. In december kondigde de voorzitter van de burgerpartij, ooit de op één na grootste partij in de Wetgevende Raad, aan dat de partij zich zou moeten ontbinden.

Gevolgen van de COVID-19-pandemie

Aan het begin van het jaar nam de regering **verscherpte maatregelen** om de vijfde golf van de COVID-19-uitbraak in te dammen, door het invoeren van een drie weken durende hotelquarantaine voor inkomende reizigers, een strikt vliegverbod en een doorreisverbod voor meer dan 100 landen en gebieden, waaronder Frankrijk, waardoor Hongkong van de rest van de wereld werd geïsoleerd. De autoriteiten beloofden een “dynamisch zero-COVID-beleid” te gaan voeren, vergelijkbaar met dat van het Chinese vasteland, en er werden grote isolatiefaciliteiten gebouwd met een totale capaciteit van 40 000 bedden. Lokale verplichte tests en lockdowns werden ingevoerd. Er waren gevallen van jonge kinderen, waaronder baby's, die van hun ouders werden gescheiden. De regering paste strenge maatregelen ter beperking van sociale contacten toe,

waaronder online-onderwijs en beperkingen voor restaurants, en sportcentra, bioscopen en openbare ruimtes werden gesloten.

Het Bureau van de Europese Unie stuurde verschillende brieven aan de regering waarin het zijn bezorgdheid uitte over de gevolgen van deze beleidsmaatregelen, aangezien naar schatting ongeveer 10 % van de in Hongkong woonachtige EU-burgers was vertrokken vanwege het strenge beleid.

De centrale overheid bood richtsnoeren in de strijd tegen de pandemie en gaf aan dat het een kwestie van nationale veiligheid was. Op 16 februari publiceerden de media een bericht waarin Xi Jinping, in zijn hoedanigheid van secretaris-generaal van de Communistische Partij van China, de leiders van Hongkong opdroeg de pandemie de hoogste prioriteit te geven. De regering van Hongkong heeft samen met de centrale overheid vijf taskforces opgezet. De lokale overheid paste de noodwet “Emergency Regulations Ordinance” toe om medische professionals van het Chinese vasteland toe te staan COVID-19-patiënten te behandelen zonder een lokale vergunning aan te vragen, en stond toe dat voor een geneesmiddel van het Chinese vasteland het lokale registratiemechanisme werd omzeild.

Na 1 juli hief de regering geleidelijk de beperkingen op inkomend verkeer en het vliegverbod op en verkortte ze de duur van de verplichte hotelquarantaine. In oktober werd de gecentraliseerde hotelisolatie voor inkomende reizigers vervangen door thuisquarantaine. Tot het einde van het jaar bleven maatregelen van kracht, waaronder medisch toezicht en COVID-19-tests. De limiet voor openbare bijeenkomsten werd verhoogd van vier naar twaalf.

Implementatie van nationale veiligheidswetten

Wetshandhavers bleven arrestaties verrichten op grond van de nationale veiligheid. Volgens het Veiligheidsbureau waren er op 31 december 2022 236 personen gearresteerd op grond van de NSL¹⁰. De autoriteiten hebben 145 personen en vijf ondernemingen aangeklaagd. Het veroordelingspercentage is 100 %. De maximumstraf op grond van de NSL is levenslang.

Er werd een begin gemaakt met de implementatie van de extraterritoriale dimensie van de NSL. Vanaf februari hebben internetproviders de website van de in het Verenigd Koninkrijk gevestigde rechtenorganisatie Hong Kong Watch geblokkeerd. De maand daarop werd Hong Kong Watch de eerste groep buiten Hongkong die een waarschuwing kreeg van de nationale veiligheidspolitie. In

¹⁰ <https://www.info.gov.hk/gia/general/202302/14/P2023021400644.htm>

oktober was de website van de in de VS gevestigde rechtenorganisatie Hong Kong Democracy Council niet langer toegankelijk vanuit Hongkong.

Leden van het maatschappelijk middenveld in het buitenland hebben waarschuwingen ontvangen van de autoriteiten. In april kreeg een voormalige wetgever in ballingschap een eigendomsverbod opgelegd, waardoor het hem en enkele familieleden verboden werd om in de stad om te gaan met activa. Er werd melding gemaakt van een activiste in ballingschap die gewaarschuwd was dat zij bij terugkeer in Hongkong gearresteerd kon worden en wier familie door de politie was opgeroepen voor ondervraging¹¹.

De acht door de overheid gesubsidieerde universiteiten kondigden plannen aan om cursussen nationale veiligheid te introduceren. Middelbare en lagere scholen ontvingen richtlijnen om publicaties te verwijderen die in strijd zouden kunnen zijn met de NSL. Een middelbare school schorste 14 leerlingen die niet aanwezig waren bij het hijsen van de vlag¹². Buitenlandse leraren Engels met Engels als moedertaal die op openbare scholen werkten, moesten een verklaring van trouw aan de basiswet ondertekenen.

De wet tegen opruiing uit het koloniale tijdperk, die tot maart 2020 niet was gebruikt, werd in 2022 regelmatig gebruikt. Ongeveer een vijfde van de arrestaties door de nationale veiligheidspolitie gebeurt op grond van deze wet. Op 1 november werd één EU-onderdaan gearresteerd op grond van de wet. In een later stadium beweerden de autoriteiten dat de man de Chinese nationaliteit had en dat hij daarom geen consulaire bijstand mocht krijgen.

De persoonsgegevensverordening van 2021, bekend als de “anti-doxingwet”, werd uitgebreid toegepast. De commissaris voor persoonsgegevens onthulde dat sinds de wet in oktober 2021 van kracht werd, haar kantoor meer dan 770 “aankondigingen van stopzetting” had afgegeven aan 14 sociale mediaplatforms, waarin werd geëist dat ongeveer 3 900 berichten zouden worden verwijderd¹³.

De invoering van de aangekondigde nationale veiligheidswetgeving op grond van artikel 23 van de basiswet is uitgesteld. Naast de vier misdrijven die onder de NSL vallen, wordt verwacht dat in de wetgeving op grond van artikel 23 ook een verbod wordt opgenomen op verraad, opruiing, diefstal van staatsgeheimen, buitenlandse politieke organisaties of organen die politieke activiteiten

¹¹ <https://www.rfa.org/cantonese/news/htm/hk-relative-11222022024155.html>

¹² <https://www.thestandard.com.hk/breaking-news/section/4/195744/School-suspends-14-students-for-%E2%80%98disrespectful-behavior%E2%80%99-during-national-anthem-and-flag-raising-ceremony>

¹³ <https://hongkongfp.com/2022/06/14/hong-kong-watchdog-told-14-social-media-sites-to-remove-3900-doxing-items-in-8-months/>

ontplooiën, en politieke organisaties of organen van Hongkong die banden aanknopen met buitenlandse politieke organisaties of organen.

Gerechtelijke procedures

De gerechtelijke procedures onder de NSL werden voortgezet.

Het **massaproces tegen 47** wetgevers en activisten die deelnamen aan een voorverkiezing in 2020 is de NSL-zaak met tot nu toe het grootste aantal gedaagden. Het formele proces voor het hooggerechtshof, dat gepland staat voor begin 2023, kan maanden duren. De aanklager beschuldigde de 47 wetgevers en activisten van “samenzwering met het oog op ondermijning” op grond van de NSL; hun hangt een levenslange gevangenisstraf boven het hoofd. De rechtbank heeft in maart 2021 voor de meeste verdachten een borgtocht geweigerd, waardoor velen van hen al sinds januari 2021 in hechtenis zitten, in sommige gevallen in eenzame opsluiting. Degenen die wel op borgtocht vrijkomen, moeten zich aan strikte voorwaarden houden, waaronder een verbod om met de media of diplomaten te spreken. In januari en maart heeft de rechtbank de borgtocht van twee verdachten ingetrokken nadat ze had geconcludeerd dat hun berichten op sociale media de nationale veiligheid in gevaar konden brengen. De staatssecretaris van Justitie beloofde aandacht te besteden aan de bezorgdheid over de vertragingen in de behandeling van de zaak. In augustus beval de staatssecretaris van Justitie een panel van drie onder de NSL aangewezen rechters om de zaak in behandeling te nemen, in plaats van een juryrechtspraak toe te staan, waarbij hij zich beriep op de betrokkenheid van buitenlandse elementen en de persoonlijke veiligheid van juryleden en hun familieleden.

Twee zaken tegen de **Hongkongse Alliantie ter ondersteuning van patriottische democratische bewegingen in China** (de “Alliantie”) gingen in 2022 de procesfase in. De groep had de jaarlijkse wake bij kaarslicht georganiseerd om het bloedbad op het Tiananmen-plein te herdenken. De voormalige vicevoorzitter van de Alliantie, Chow Hang-tung, zit sinds september 2021 in de gevangenis. In een van de zaken beschuldigde de aanklager de Alliantie en haar kernleden (Chow Hang-tung, Lee Cheuk-yan en Albert Ho) van het aanzetten tot ondermijning met een maximumstraf van levenslang. De zaak is aanhangig bij het hooggerechtshof in afwachting van de definitieve bevestiging van het zittingschema. De drie verdachten verklaarden zich onschuldig. Een van de verdachten, Chow Hang-tung, die zichzelf

verdedigt, won in augustus 2022 een juridisch gevecht om beperkingen inzake informatieverspreiding¹⁴ op te heffen.

In de tweede zaak beschuldigde de openbare aanklager de Alliantie ervan in augustus 2021 niet te hebben voldaan aan een verzoek om informatie van de nationale veiligheidspolitie. Tijdens de hoorzitting beschuldigde de aanklager de groep ervan een “buitenlandse agent” te zijn, maar weigerde hij het betrokken land of de betrokken buitenlandse entiteit te noemen. De aanklager bewerkte een groot deel van de informatie, waardoor de drie voormalige leden van het permanent comité van de Alliantie geen pleidooi konden houden en getuigen in de rechtszaal niet konden ondervragen. De rechter verbood Chow Hang-tung om het gewelddadige optreden van 1989 het “bloedbad op het Tiananmen-plein” te noemen. De maximumstraf is zes maanden gevangenisstraf.

Op 14 december sprak het hooggerechtshof Chow Hang-tung vrij van de aanklacht van het aanzetten tot een illegale samenscholing (de Tiananmenpleinwake van 2021) en herriep het de gevangenisstraf van vijftien maanden die in januari 2021 tegen haar was uitgesproken.

In de NSL- en opruiingszaak tegen mediatycoon **Jimmy Lai** hebben zes voormalige Apple Daily-journalisten schuld bekend, en hebben Jimmy Lai en de drie aan Apple Daily gerelateerde ondernemingen schuld ontkend. De aanklager beschuldigde hen van “samenspanning met een ander land of met externe elementen om de nationale veiligheid in gevaar te brengen” en “samenzwering om opruiende publicaties te drukken, te publiceren, te verkopen, te koop aan te bieden, te verspreiden, weer te geven en/of te reproduceren”. De maximumstraf is levenslang.

Nadat de hoogste rechterlijke instantie had geoordeeld dat Jimmy Lai een buitenlandse advocaat mocht inhuren om hem in de rechtszaal te verdedigen, verzocht regeringsleider John Lee het permanente comité van het Nationale Volkscongres (NPCSC) om de NSL te interpreteren, om na te gaan of het inhuren van een buitenlandse advocaat in strijd zou kunnen zijn met de “doelstelling” en de “bedoeling van de wetgever” van de wet. Op 30 december hechtte het NPCSC zijn goedkeuring aan een interpretatie van de artikelen 14 en 47 van de NSL, waarin staat dat in zaken betreffende de nationale veiligheid de regeringsleider en het Comité voor de bescherming van de nationale veiligheid kunnen beslissen of een verdachte een beroep kan doen op buitenlandse

¹⁴ Op grond van een besluit van de rechter van Hongkong is het verboden om verslag te doen van verwijzingsprocedures, maar het verbod kan op verzoek van de aangeklaagde door de rechter worden opgeheven.

advocaten¹⁵. Dit was de eerste interpretatie van de NSL door het NPCSC. Ongeacht het specifieke geval van Jimmy Lai, verleent deze interpretatie van de NSL de regeringsleider en het Comité voor de bescherming van de nationale veiligheid de beslissingsbevoegdheid over afzonderlijke rechtszaken zonder de mogelijkheid om de beslissing aan te vechten door middel van rechterlijke toetsing. Dit kan de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht ondermijnen en zo het vertrouwen in de rechtsstaat aantasten. Het proces tegen Jimmy Lai werd uitgesteld tot 25 september 2023, omdat de regering momenteel werkt aan een wijziging van de Legal Practitioners Ordinance naar aanleiding van de uitspraak van de NPCSC.

In een andere zaak oordeelde de rechtbank dat Jimmy Lai de huurvoorwaarden van het hoofdkantoor van zijn mediabedrijf had geschonden door het adviesbureau dat op dezelfde locatie actief was te verbergen¹⁶. De rechter veroordeelde Jimmy Lai tot vijf jaar en negen maanden gevangenisstraf en legde hem een boete op van 2 miljoen HKD (241 570 EUR)¹⁷.

De zaak van het **612-hulpfonds** (het “fonds”) betrof voormalig wetgever Cyd Ho, zangeres Denise Ho, geleerde Hui Po-keung, advocaat Margaret Ng, de 92-jarige kardinaal Joseph Zen en de secretaris van het Fonds, Sze Ching-wee. Zij werden tussen 10 en 12 mei gearresteerd. Op het moment van zijn arrestatie zou Hui de stad verlaten om les te gaan geven aan een universiteit in de EU.

Het in juni 2019 opgerichte fonds bood financiële hulp aan mensen die tijdens de protesten in 2019 gewond of gearresteerd waren. In oktober 2021 staakte het zijn activiteiten nadat de nationale veiligheidspolitie had verklaard dat er een onderzoek naar werd ingesteld. Het Vaticaan verklaarde “de ontwikkeling van de situatie met de grootste aandacht te volgen”¹⁸. De rechtbank oordeelde dat de beheerders van het fonds hadden nagelaten om binnen de gestelde termijn registratie of vrijstelling van registratie aan te vragen, een overtreding met een maximumboete van 10 000 HKD (1 269 EUR). De vijf beheerders kregen elk een boete van 4 000 HKD (490 EUR), en de secretaris moest 2 500 HKD (305 EUR) betalen. De vijf beheerders hebben beroep aangetekend.

De activa van **Spark Alliance**, ook een platform dat tijdens de protesten in 2019 financiële steun verleende, werden in beslag genomen. Het hooggerechtshof gaf toestemming voor de inbeslagname van 70 miljoen HKD (8,89 miljoen EUR) aan “opbrengsten van criminele activiteiten”. De politie beschuldigde de

¹⁵ http://www.news.cn/2022-12/30/c_1129245755.htm

¹⁶ https://legalref.judiciary.hk/doc/judg/html/vetted/other/ch/2021/DCCC000349_2021_files/DCCC000349_2021ES.htm

¹⁷ https://legalref.judiciary.hk/doc/judg/html/vetted/other/ch/2021/DCCC000349A_2021_files/DCCC000349A_2021ES.htm

¹⁸ <https://www.vaticannews.va/en/pope/news/2022-05/cardinal-zen-arrested-in-hong-kong-holy-see-expresses-concern.html>

gearresteerden van het gebruik van de fondsen voor andere doeleinden dan die welke werden geclaimd¹⁹.

In dat jaar werden ook voor het eerst **minderjarigen veroordeeld** op grond van de NSL, wat aanleiding gaf tot “ongerustheid” bij de Hoge Commissaris van de VN voor de mensenrechten²⁰. In oktober veroordeelde de rechtbank vier tieners in de leeftijd van 16 tot 19 jaar tot maximaal drie jaar opsluiting in een penitentiaire inrichting. De vier bekenden schuldig te zijn aan samenzwering tot ondermijning.

Op 30 maart dienden de president van het hooggerechtshof van het Verenigd Koninkrijk, Lord Reed, en zijn collega Lord Hodge hun ontslag in als niet-permanente rechters van de hoogste rechterlijke instantie van Hongkong. Lord Reed verklaarde: “De rechters van het hooggerechtshof kunnen niet in Hongkong zitting blijven houden zonder de indruk te wekken een bestuur te steunen dat is afgeweken van de waarden van politieke vrijheid en vrijheid van meningsuiting, waaraan de rechters van het hooggerechtshof veel waarde hechten”. Tien overzeese rechters bleven zitting houden in de hoogste rechterlijke instantie. Ze hebben allemaal hun officiële functies neergelegd.

Internationale respons

Op 28 mei legde Michelle Bachelet, **Hoge Commissaris van de VN voor de mensenrechten**, een verklaring af na haar officiële bezoek aan China. Ze riep de regering ertoe op om het enorme potentieel van het maatschappelijk middenveld en de academische wereld in Hongkong om de mensenrechten in de SAR en daarbuiten te helpen bevorderen, te “koesteren en niet te verstikken”. Ze toonde zich bezorgd over de arrestaties van advocaten, activisten, journalisten en anderen op grond van de NSL²¹.

In juli drong de **VN-Comité voor de rechten van de mens** er in zijn vierde periodieke evaluatie in het kader van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten in Hongkong bij Hongkong op aan om “de huidige nationale veiligheidswet in te trekken en in de tussentijd de wet niet toe te passen”. Het Comité uitte zijn bezorgdheid over het gebrek aan duidelijkheid rondom het begrip “nationale veiligheid” en de mogelijkheid om zaken door te verwijzen van Hongkong naar het Chinese vasteland (dat geen partij is bij het convenant) voor onderzoek, vervolging, proces en uitvoering van straffen. Het

¹⁹ [https://www.thestandard.com.hk/breaking-news/section/4/195125/HK\\$70m-confiscated-from-fundraising-platform-for-HK-protesters](https://www.thestandard.com.hk/breaking-news/section/4/195125/HK$70m-confiscated-from-fundraising-platform-for-HK-protesters)

²⁰ <https://www.ohchr.org/en/press-briefing-notes/2022/10/alarm-sentencing-under-national-security-law>

²¹ <https://www.ohchr.org/en/statements/2022/05/statement-un-high-commissioner-human-rights-michelle-bachelet-after-official>

Comité drong er ook bij de autoriteiten op aan om de opruiingsregels in te trekken en geen gebruik meer te maken van de NSL om het uiten van kritische en afwijkende meningen te onderdrukken. Wat betreft de mogelijkheid om nieuwe wetgeving inzake nationale veiligheid uit te vaardigen op grond van artikel 23 van de basiswet, drong het Comité er bij Hongkong op aan ervoor te zorgen dat het wetgevingsproces “inclusief en transparant is en de vrije, open en zinvolle participatie van het maatschappelijk middenveld en het publiek vergemakkelijkt”.

Rechten, vrijheden en gelijke kansen

De NSL had een negatieve impact op belangrijke onderdelen van de juridische gemeenschap. Diverse bekende mensenrechtenadvocaten, waaronder de voormalige voorzitter van de **balie**, zijn vertrokken nadat ze waren opgeroepen voor een onderhoud met de nationale veiligheidspolitie of nadat ze in pro-Peking-media waren genoemd. In maart benoemde regeringsleider Carrie Lam de voorzitter van de balie tot lid van de Judicial Officers Recommendation Commission (Commissie voor de aanbeveling van de rechterlijke ambtenaren) in plaats van de meer uitgesproken kandidaat die door de balie was voorgesteld. Minder uitgesproken kandidaten werden verkozen in de raad van bestuur van de **orde van advocaten**, het voormalige vocale advocatenorgaan van Hongkong dat juridische aanbevelingen doet aan de regering. Een prominente mensenrechtenadvocaat verloor zijn zetel in het orgaan.

De **vrijheid van vergadering** komt steeds meer onder druk te staan. Organisatoren van bijeenkomsten moeten een “verklaring van geen bezwaar” aanvragen bij de politie als er meer dan vijftig personen aanwezig zijn. Voor demonstraties is deze drempel vastgesteld op dertig personen. Sinds 2020 zijn bijeenkomsten van meer dan vier – soms twee – personen verboden in verband met COVID-19. In maart kregen enkele deelnemers aan een klein protest ter gelegenheid van de eerste maand van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne een boete omdat ze in groepen van meer dan twee personen bijeenkwamen. Voor de derde keer op rij kon de jaarlijkse herdenking van het bloedbad op het Tiananmen-plein niet plaatsvinden. Politieagenten zetten het park af en arresteerden zes mensen.

De **academische vrijheid** is onder druk komen te staan doordat sommige media academici hebben genoemd en hun onderzoekswerk hebben bekritiseerd op basis van hun vermeende politieke standpunten, waardoor sommigen van hen gedwongen werden hun functie op te geven. In één geval wees de overheid de visumaanvraag van een buitenlandse onderzoeker af en werden noch de onderzoeker noch de universiteit officieel op de hoogte gebracht van de redenen achter deze weigering. Geleerden op het gebied van politieke wetenschappen

besloten gevoelig onderzoek uit te stellen. Verschillende universiteiten hebben hun afdelingen politieke wetenschappen gesloten en een aantal colleges over mensenrechten zijn niet langer opgenomen in de curricula. Het aantal studenten en onderzoekers uit de EU in Hongkong is gedaald.

De vrijheid van vereniging en het oprichten van vakbonden werd steeds meer aan banden gelegd. Sinds september moeten vakbonden een belofte ondertekenen om de nationale veiligheid niet in gevaar te brengen. De Wetgevende Raad gaf zijn goedkeuring aan de instelling van een speciale functie van Chief Labour Officer bij het ministerie van Arbeid om de regulering van vakbonden te versterken. Tot de taken van de functie behoren onder meer het wijzigen van de vakbondsverordening om te verbieden dat personen die zijn veroordeeld voor delicten op het gebied van de nationale veiligheid functionaris worden bij een vakbond, en het uitvoeren van voorlichtingsplannen voor vakbonden over de nationale veiligheid²².

De Hong Kong Labour Rights Monitor meldde dat ten minste 62 vakbonden waren ontbonden en dat elf vakbondsorganisatoren waren gearresteerd of aangeklaagd²³.

De vereniging van journalisten van Hongkong (HKJA), de grootste journalistengroep wat ledenaantal betreft, heeft een schriftelijk verzoek ontvangen van de Registry of Trade Unions van het ministerie van Arbeid om uitleg te geven over haar activiteiten. Als gevolg daarvan veranderde de vereniging haar interne regels om haar opheffing mogelijk te maken.

De **persvrijheid** stond onder voortdurende druk: volgens de jaarlijkse enquête van de HKJA bedroeg de score voor persvrijheid die de mening van mediawerkers weergeeft, 26,2, een daling ten opzichte van de 32,1 in 2021, de sterkste daling sinds de vereniging met de index begon²⁴. Volgens de ranglijst van Verslaggevers Zonder Grenzen daalde de persvrijheid in Hongkong naar een recordlaagte, met een daling van 68 plaatsen naar de 148e plaats op een totaal van 180 locaties²⁵.

De voorzitter van HKJA werd beschuldigd van het tegenwerken van de politie en het veroorzaken van verstoring van de openbare orde tijdens een rapportage-opdracht. Indien hij veroordeeld wordt, kan hij een maximale gevangenisstraf

²² <https://www.legco.gov.hk/en/legco-business/committees/financial-proposals-results.html?2022&20220708>

²³ <https://hklabourrights.org/advocacy/hong-kong-trade-union-movement-under-the-national-security-law-two-years-into-the-authoritarian-rule/>

²⁴ <https://hongkongfp.com/2022/09/24/shrinking-news-industry-hong-kong-press-freedom-index-sinks-to-new-low-as-media-outlets-disappear/>

²⁵ <https://rsf.org/en/country/hong-kong>

van twee jaar tegemoet zien. In april arresteerde de nationale veiligheidspolitie een oud-journalist op grond van de wet tegen opruiing, op beschuldiging van samenzwering tot het publiceren van opruiend materiaal.

Meer onafhankelijke nieuwskanalen staakten hun activiteiten. In januari sloot Citizen News de deuren uit bezorgdheid over de veiligheid van zijn personeel. In juni staakte het onderzoeksplatform FactWire zijn activiteiten. Ook Mad Dog Daily, Dare Media HK en Polymer zijn gestopt, evenals de Kantonese programma's van Radio Free Asia.

De Foreign Correspondents' Club heeft de jaarlijkse Human Rights Press Awards geannuleerd vanwege "juridische rode lijnen". Vanaf 2023 zal de Arizona State University de prijs organiseren.

De zelfcensuur nam toe: een televisiezender verontschuldigde zich na klachten dat zijn verslaggever zou hebben "aangezet tot haat". De verslaggever had overheidsfunctionarissen gevraagd naar de procedure voor de behandeling van klachten tegen gezondheidswerkers van het vasteland die naar Hongkong kwamen om te helpen bij de bestrijding van de pandemie²⁶.

In een uitspraak van het hooggerechtshof werd politieagenten toegang verleend tot journalistiek materiaal dat was opgeslagen op de smartphones van een verdachte in een NSL-zaak. De rechter oordeelde dat de noodzaak om misdaden in het algemeen belang te behandelen zwaarder woog dan het journalistieke privilege²⁷.

Het hooggerechtshof bekrachtigde de veroordeling van een journalist die informatie uit een openbaar register gebruikte voor een onderzoeksartikel over de sociale onrust van 2019. De hoogste rechterlijke instantie heeft de zaak gepland voor januari 2023.

De regering selecteerde de journalisten die verslag deden van de ceremonies op 1 juli, waarbij president Xi Jinping de nieuwe regeringsleider beëdigde. De afdeling Information Services heeft de verzoeken van ten minste dertien journalisten van negen lokale en internationale media afgewezen.

Mediaprofessionals stonden onder druk toen regeringsfunctionarissen lokale en buitenlandse mediaorganisaties aanmaanden om berichten te veroordelen die kritiek op de overheid leken te hebben²⁸.

²⁶ <https://www.rfa.org/english/news/china/hongkong-media-03182022083215.html>

²⁷ https://legalref.judiciary.hk/lrs/common/search/search_result_detail_frame.jsp?DIS=148078&QS=%2B%7C%28CACV356%2F2022%29&TP=JU

²⁸ <https://www.brandhk.gov.hk/en/media-centre#clarifications>

In februari sprak de Media Freedom Coalition, bestaande uit de VS, het VK en 19 andere landen, haar afkeuring uit over de ondermijning van de persvrijheid door de autoriteiten van Hongkong en China²⁹.

De **wet tegen opruiing** heeft nog meer invloed gehad op de **vrijheid van meningsuiting**, omdat internetburgers zijn gearresteerd op grond van de wet naar aanleiding van opmerkingen op sociale media en internetfora. In één geval werden vier mensen die een forum op sociale media beheerden waar ambtenaren anoniem hun mening gaven, door de politie gearresteerd wegens opruiing. De politie heeft ten minste één persoon aangeklaagd. Andere internetpagina's van vergelijkbare aard verdwenen ook³⁰.

In juni werden twee vrouwen veroordeeld tot respectievelijk zes en zeven maanden gevangenisstraf voor berichten op sociale media waarin ze zich verzetten tegen COVID-19-vaccins en anti-epidemieregels³¹. In november kreeg een man met autisme een gevangenisstraf van twaalf maanden voor het aanzetten tot deelname aan een illegale bijeenkomst en het verrichten van een handeling met opruiende bedoelingen³².

Vijf leden van het uitvoerend comité van de General Union of Hong Kong Speech Therapists zijn op grond van de wet tegen opruiing veroordeeld tot negentien maanden gevangenisstraf wegens “het samenspannen tot het drukken, publiceren, verspreiden of weergeven van opruiende publicaties³³”. In het vonnis wordt gesteld dat de door de verdachten gepubliceerde geïllustreerde boeken “in feite een hersenspoeling van kinderen vanaf vier jaar” vormen³⁴. Volgens Human Rights Watch heeft de regering van Hongkong “mogelijk de wet tegen opruiing opgenomen in haar juridisch arsenaal om kleine meningsuitingen te bestraffen”³⁵.

Twee voormalige redacteuren van het opgeheven nieuwskanaal Stand News en de moederonderneming van Stand News, Best Pencil, zijn aangeklaagd wegens opruiing. De rechtbank oordeelde dat een eerlijk proces mogelijk was, ook al

²⁹ <https://hk.usconsulate.gov/n-2022020801/>

³⁰ <https://www.thestandard.com.hk/section-news/section/4/244475/Four-civil-servants-held-for-social-media-'sedition'>

³¹ <https://www.scmp.com/news/hong-kong/law-and-crime/article/3183395/taiwanese-drinks-shop-owners-jailed-7-months-over>

³² https://legalref.judiciary.hk/doc/judg/html/vetted/other/ch/2022/DCCC000354A_2022_files/DCCC000354A_2022ES.htm

³³ https://legalref.judiciary.hk/lrs/common/search/search_result_detail_frame.jsp?DIS=147148&QS=%2B%7C%28DCCC854%2F2021%29&TP=RS

³⁴ https://legalref.judiciary.hk/lrs/common/search/search_result_detail_frame.jsp?DIS=147148&QS=%2B%7C%28DCCC854%2F2021%29&TP=RS

³⁵ <https://www.hrw.org/news/2022/09/07/hong-kong-childrens-book-authors-convicted-0>

hadden de aanklagers niet al het bewijsmateriaal overhandigd dat tijdens het onderzoek was verzameld³⁶.

LHBTIQ+

Het hof van beroep verwierp een verzoek van een **LHBTIQ+**-activist om in het buitenland geregistreerde huwelijken tussen mensen van hetzelfde geslacht te erkennen³⁷. De rechtbank zei dat de erkenning ervan “duidelijk in strijd zou zijn met de bedoeling van de opstellers van de basiswet”. De zaak is in behandeling bij de hoogste rechterlijke instantie³⁸.

De rechtbank gaf ook toestemming aan twee transgenders om in beroep te gaan bij de hoogste rechterlijke instantie tegen een overheidsbeleid waarbij een transgender persoon alleen het geslacht op zijn identiteitsbewijs mocht veranderen nadat hij een volledige geslachtsveranderende operatie had ondergaan³⁹. Het hof van beroep had de twee aanvragers eerder in het ongelijk gesteld⁴⁰.

Een adolescent met genderdysforie diende in juli een klacht in bij de commissie gelijke kansen, waarin werd gesteld dat het verbod op jongens met lang haar op scholen discriminerend was en in strijd met de verordening inzake discriminatie op grond van geslacht⁴¹. In september organiseerde de commissie gelijke kansen een bemiddeling tussen de tiener en de school.

Vanwege de reis- en sociale beperkingen in verband met COVID-19 besloten de organisatoren van de Gay Games om de Spelen in 2023 samen met Mexico te organiseren, omdat het evenement in 2022 werd uitgesteld. De Pride parade kon voor het derde jaar op rij niet worden georganiseerd.

Buitenlands huispersoneel

Beperkingen door de pandemie troffen huispersoneel en discriminatie nam toe. Er zijn gevallen gemeld van huishoudelijke hulpen die het huis van hun werkgever niet mochten verlaten tijdens een pandemiegolf⁴², en van hulpen die

³⁶ <https://hongkongfp.com/2022/12/22/hong-kong-court-rejects-bid-by-former-stand-news-editors-to-terminate-trial/>

³⁷ https://legalref.judiciary.hk/lrs/common/search/search_result_detail_frame.jsp?DIS=146704&QS=%2B%7C%28CACV557%2F2020%29&TP=JU

³⁸ https://legalref.judiciary.hk/lrs/common/search/search_result_detail_frame.jsp?DIS=148605&QS=%2B%7C%28CACV557%2F2020%29&TP=JU

³⁹ https://legalref.judiciary.hk/lrs/common/search/search_result_detail_frame.jsp?DIS=144139&QS=%2B%7C%28CACV183%2F2019%29&TP=JU

⁴⁰ https://legalref.judiciary.hk/lrs/common/ju/ju_frame.jsp?DIS=142010&currpage=T

⁴¹ <https://www.scmp.com/news/hong-kong/society/article/3185931/hong-kong-teen-challenging-school-policy-long-hair-boys>

⁴² <https://theinitium.com/article/20220225-hongkong-domestic-workers-who-caught-the-covid19-virus/>

niet naar het huis van hun werkgever mochten terugkeren wegens besmettingsgevaar⁴³. Meer in het algemeen worden er nog steeds gevallen van misbruik van huispersoneel gemeld.

In september verhoogden de autoriteiten de lonen van huishoudelijke hulpen⁴⁴, die twee jaar lang waren bevroren. Ze voerden ook maatregelen in om huispersoneel te ontmoedigen om van werkgever te veranderen, zodat ze niet konden “profiteren” van het tekort aan arbeidskrachten dat werd veroorzaakt door de problemen om Hongkong binnen te komen vanwege de beperkingen in verband met de pandemie. Huispersoneel kon op grond van de beperkingen geen bezoek brengen aan familie in het buitenland en was het doelwit van specifieke quarantainemaatregelen bij het binnenreizen van het grondgebied. Huispersoneel werd niet opgenomen in de bonusregelingen die de regering had ingesteld om de economie te ondersteunen.

Mensenhandel

In juli werd Hongkong door de VS voor het derde achtereenvolgende jaar op de Tier 2-watchlist geplaatst. Volgens de VS voldeed Hongkong niet aan de minimumnormen voor het uitbannen van mensenhandel, hoewel het land “aanzienlijke inspanningen” leverde. De VS riepen op tot het invoeren van wetgeving om alle vormen van mensenhandel volledig strafbaar te stellen.

In december verscherpte de regering het beleid voor het verwijderen van aanvragers van non-refoulement⁴⁵. De immigratiedienst kan aanvragers die op een rechterlijke uitspraak wachten uitwijzen zodra de rechter hun verzoek om rechterlijke toetsing heeft afgewezen. Geschat wordt dat 1 200 mensen met onmiddellijke uitzetting te maken kunnen krijgen. Mensenrechtenadvocaten betreurden het gebrek aan overleg met niet-gouvernementele organisaties, groepen uit het maatschappelijk middenveld, academici, de Hoge Commissaris van de Verenigde Naties voor de Vluchtelingen in Hongkong en de advocatuur.

II. Economische ontwikkelingen

Hongkong heeft een zeer open economie (de handel in goederen is goed voor ongeveer 300 % van het bbp). Hongkong is de op vier na grootste

⁴³ <https://www.scmp.com/yp/discover/news/hong-kong/article/3177657/no-home-away-home-domestic-workers-terminated-after>

⁴⁴ <https://www.info.gov.hk/gia/general/202209/30/P2022093000326.htm?fontSize=1>

⁴⁵ <https://www.scmp.com/news/hong-kong/law-and-crime/article/3202303/new-get-tough-policy-refugee-appeals-against-deportation-orders-comes-force-hong-kong>

handelseconomie ter wereld (2021)⁴⁶ en de derde bestemming ter wereld voor investeringsstromen (2021). Het is de op zes na grootste bron van investeringen wereldwijd⁴⁷.

Hongkong bleef onafhankelijk gezag uitoefenen bij de uitvoering van commerciële overeenkomsten door autonoom van het Chinese vasteland een monetair beleid vast te stellen en op eigen titel deel te nemen aan veel internationale organisaties en multilaterale organen. Deze organisaties zijn onder andere de Financiële Actiegroep en de Wereldhandelsorganisatie. Hongkong bleef ook een rechtsgebied dat los stond van het Chinese vasteland, vooral wat betreft het economische beleid. Het behield een aparte munteenheid zonder kapitaalbeperkingen, evenals aparte regelgevende structuren om toezicht te houden op ondernemingen die actief zijn in het gebied. Het terughalen van talent en ondernemingen naar Hongkong en het versterken van de economische integratie met het Chinese vasteland behoorden tot de belangrijkste prioriteiten van de regering.

Op financieel gebied is Hongkong nog steeds een van de grootste kapitaalmarkten ter wereld en blijft het verbonden met de Chinese financiële markt.

Hongkong was in 2021 nog steeds **de op twee na grootste bestemming voor buitenlandse directe investeringen ter wereld** volgens het World Investment Report 2022 van de Conferentie van de Verenigde Naties inzake handel en ontwikkeling (juni)⁴⁸. Buitenlandse ondernemingen verminderden echter hun aanwezigheid en buitenlands en lokaal talent vertrok, voornamelijk als gevolg van de COVID-19-beperkingen. Als gevolg daarvan was het aantal inwoners in juni 2022 gedaald met 121 500 – of 1,6 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar – (95 000 door een netto-uitstroom van inwoners en 26 500 doordat er meer sterfgevallen dan geboorten waren)⁴⁹.

De economie van Hongkong raakte in 2022 in een recessie. Na een groei van 6,3 % in 2021 kromp ze in de eerste negen maanden van 2022 met 3,3 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar⁵⁰. De financiële sector en

⁴⁶ *World Trade Statistical Review 2022*, World Trade Organization, https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/wtsr_2022_e.htm.

⁴⁷ *World Investment Report 2022*, Conferentie van de Verenigde Naties inzake handel en ontwikkeling, <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2022>.

⁴⁸ *World Investment Report 2022 voor de monitoring van mondiale en regionale investeringstrends en nationale en internationale beleidsontwikkeling*, Conferentie van de Verenigde Naties inzake handel en ontwikkeling, 9 juni 2022, beschikbaar op: <https://unctad.org/webflyer/world-investment-report-2022>.

⁴⁹ *Persbericht: Bevolking medio 2022*, 11 augustus 2022, Dienst voor bevolking en statistiek van de Speciale Administratieve Regio Hongkong, beschikbaar op: https://www.censtatd.gov.hk/en/press_release_detail.html?id=5078.

⁵⁰ *Prognoses met betrekking tot het bruto binnenlands product voor het derde kwartaal van 2022*, november 2022, Dienst voor bevolking en statistiek van de Speciale Administratieve Regio Hongkong.

de handels- en logistieke sector die in 2021 goed hadden gepresteerd, hadden dit jaar te kampen met tegenslagen. Bovendien bleven sectoren die afhankelijk zijn van toerisme, ondermaats presteren door de afwezigheid van toeristen. De economie van Hongkong moet **nog terugkeren naar het niveau van 2018** (vóór de pandemie en vóór de protesten in 2019).

De inflatie bleef gematigd, met een jaarlijkse stijging van 1,9 % van de consumentenprijsindex in de eerste tien maanden van het jaar⁵¹.

De banenmarkt was stabiel. De werkloosheid bereikte in april een piek van 5,4 % en daalde daarna geleidelijk tot 3,8 % in oktober 2022 (dichter bij de 3,9 % aan het begin van het jaar)⁵². Het gemiddelde bedroeg in de eerste tien maanden van 2022 4,5 %, een verbetering ten opzichte van 5,2 % in 2021, maar boven de 3 % van vóór de COVID-19-crisis.

De handels- en logistieke sector kromp. Deze sector is goed voor ongeveer 20 % van het bbp van Hongkong en heeft bijgedragen aan het economisch herstel in 2021. Het bbp van de in- en uitvoersector daalde in de eerste helft van 2022 met 6,9 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar. Dit kwam door de daling van de waarde van de buitenlandse goederenhandel van Hongkong in de eerste tien maanden met 4,0 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar tot 7,97 biljoen HKD (984 miljard EUR)⁵³. De situatie verslechterde in de loop van het jaar en de buitenlandse handel daalde met 11,1 % ten opzichte van de periode- juli tot oktober in het voorgaande jaar.

De financiële sector (23 % van het bbp van Hongkong) – de belangrijkste groeimotor in de afgelopen jaren – vertraagde merkbaar in de eerste helft van 2022 en groeide met slechts 0,8 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar⁵⁴.

Het aantal **beursintroducties** daalde van 83 in dezelfde periode in 2021 naar 69 in de eerste elf maanden en het door beursintroducties opgehaalde bedrag daalde met 70,6 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar tot 87,8 miljard HKD (10,8 miljard EUR). In 2021 was Hongkong het op drie na grootste centrum voor beursintroducties ter wereld, na de tweede plaats in 2020 en de eerste in 2019.

⁵¹ Dienst voor bevolking en statistiek van de Speciale Administratieve Regio Hongkong, <https://www.censtatd.gov.hk/en/scode270.html#section3>.

⁵² Dienst voor bevolking en statistiek van de Speciale Administratieve Regio Hongkong, <https://www.censtatd.gov.hk/en/scode200.html#section3>.

⁵³ Wisselkoers vanaf december 2022 van 1 EUR = 8,0965 HKD.

⁵⁴ Reeks volumemetingen van het bbp naar economische activiteit — in kettendollar (2019), Dienst voor bevolking en statistiek van de Speciale Administratieve Regio Hongkong, https://www.censtatd.gov.hk/en/web_table.html?id=310-34501.

Sinds het begin van het jaar verloor de **Hang Seng-index van Hongkong** 15,8 % van zijn waarde (per 13 december) en daalde de **kapitalisatie** op de beurs van Hongkong met 21,4 % tot 33,3 biljoen HKD (4,1 biljoen EUR). Eind september 2022 was Hongkong de op zes na grootste beurs ter wereld en de op drie na grootste beurs in Azië, gemeten naar beurswaarde, en het grootste offshore zakelijke knooppunt voor handel in de renminbi. De gemiddelde dagelijkse marktomzet daalde in de eerste elf maanden⁵⁵ met 27,7 % -ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar- tot 124 miljard HKD (15,3 miljard EUR).

De daling van de beurswaarde en beursintroductions was het gevolg van een combinatie van wereldwijde en regionale tegenslagen. Deze bestonden uit: i) de toenemende inflatie en het striktere monetaire beleid; ii) de verzwakking van de wereldeconomie en geopolitieke spanningen; iii) en zorgen over de Chinese economie en het “dynamische zero-COVID-beleid”, vooral omdat ondernemingen van het Chinese vasteland de kapitalisatie op de beurs van Hongkong domineren.

Sectoren die afhankelijk zijn van toeristische bestedingen (detailhandel, voeding en drank, vervoer, reizen, horeca) presteerden nog steeds ondermaats omdat de versoepeling van de reisbeperkingen tegen het einde van het jaar niet leidde tot een significante toename van de toeristenstromen. In de eerste tien maanden van 2022 verwelkomde Hongkong slechts 330 223 bezoekers⁵⁶, minder dan 1 % van de 65 miljoen bezoekers in 2018 (78 % kwam van het Chinese vasteland en was goed voor naar schatting 40 % van de detailhandel in de stad). In de eerste helft van 2022 daalde het bbp van de **horecasector** en van de **groot- en detailhandel** met respectievelijk 16,7 % en 7,1 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar. Hun bijdrage aan het bbp bedroeg respectievelijk slechts 46 % en 41 % van het niveau in de eerste helft van 2018. In de eerste tien maanden van 2022 daalde de omzet van de detailhandel met 0,7 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar tot 286,8 miljard HKD (35,4 miljard EUR). In de eerste negen maanden daalden de restaurantinkomsten met 9,2 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar tot 61,3 miljard HKD (7,6 miljard EUR). Beide lagen ongeveer 30 % onder het niveau van 2018. De bezettingsgraad van hotelkamers was 65 % (ten opzichte van 61 % in 2021 en 91 % in 2018) als gevolg van de verplichte quarantaine.

⁵⁵ IMF-verslag. *Gedetailleerde beoordeling van de naleving van de beginselen voor financiëlemarktinfrastructuur voor de Volksrepubliek China — Speciale Administratieve Regio Hongkong*, landverslag nr. 21/122, 15 juni 2021, beschikbaar op: <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2021/06/15/Peoples-Republic-of-ChinaHong-Kong-Special-Administrative-Region-Financial-Sector-460761>.

⁵⁶ [Bezoekersaantallen in Hongkong, toerismebureau van Hongkong, beschikbaar op: https://partnernet.hktb.com/en/research_statistics/latest_statistics/index.html](https://partnernet.hktb.com/en/research_statistics/latest_statistics/index.html).

Ook de **luchtvaartsector** en aanverwante sectoren hadden te maken moeilijke omstandigheden. Het aantal vluchten op de internationale luchthaven van Hongkong daalde in de eerste tien maanden met 5,3 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar tot slechts 30 % van het niveau in 2018. Het aantal passagiers steeg naar drie miljoen (van één miljoen in de eerste tien maanden van 2021), maar dit was slechts 5 % van de 61,8 miljoen passagiers in 2018. Het luchtvrachtvolume daalde met 14 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar tot 84 % van het niveau van 2018. Hoewel het vliegverbod later in 2022 werd opgeheven, maakten de beperkingen voor boordpersoneel het moeilijk om het aantal vluchten te verhogen.

De **bouwsector** noteerde in de eerste helft van het jaar een stijging van het bbp met 5,3 %, maar de **vastgoedactiviteiten** daalden in dezelfde periode met 6,8 %. De vastgoedprijzen en huren daalden in de eerste negen maanden, maar Hongkong bleef een van de duurste steden ter wereld⁵⁷.

De **monetaire autoriteit van Hongkong** (HKMA) greep verschillende keren in om de Hongkong-dollar te ondersteunen tegen de stijgende rente in de VS en de waardeestijging van de Amerikaanse dollar. Het doel was ervoor te zorgen dat de wisselkoers van de munteenheid niet onder de ondergrens van 7,85 HKD voor 1 USD zou komen van de bandbreedte van 7,75-7,85 HKD voor 1 USD in het kader van het wisselkoersmechanisme, het Linked Exchange Rate System, van de SAR. In de loop van 2022 verhoogde de HKMA de basisrente van Hongkong van 0,50 % aan het begin van het jaar tot 4,25 % (eind november). De HKMA maakte ook gebruik van de deviezenreserves van de SAR, die daalden van 497 miljard USD aan het begin van het jaar tot 423 miljard USD eind november.

Ondernemingsklimaat

De COVID-19-beleidsmaatregelen waren in de loop van het jaar de grootste zorg van het bedrijfsleven. Ook hadden **politieke ontwikkelingen** een negatief effect op de stemming in de bedrijfswereld. Deze ontwikkelingen omvatten risico's voor de vrijheid van informatie, de implementatie van de NSL, gegevensbescherming en sancties.

⁵⁷ Volgens de studie *Worldwide Cost of Living 2022* van The Economist, beschikbaar op: <https://www.economist.com/graphic-detail/2022/11/30/the-worlds-most-and-least-expensive-cities>.

Het bedrijfsleven drong aan op een stappenplan naar de volledige opheffing van de COVID-19-beperkingen. De beperkingen, waaronder verplichte tests en het risico op quarantaine bij een positieve test, bleven een belemmering voor het terughalen van talent en toeristen. De gedeeltelijke heropening heeft het concurrentievermogen van Hongkong als vestigingsplaats voor regionale hoofdkantoren aangetast. De situatie werd nog verergerd door de beperkingen op het Chinese vasteland (waaronder quarantaine-eisen voor aankomsten uit Hongkong) die de rol van Hongkong als toegangspoort voor ondernemingen beïnvloedden. Ondanks de versoepeling van de quarantainemaatregelen in september waren de bezoekersaantallen in oktober slechts 2,5 % van het niveau van vóór de COVID-19-crisis (oktober 2019), wat een volledig herstel in de weg stond.

Uit een jaarlijkse enquête onder buitenlandse ondernemingen in Hongkong⁵⁸ blijkt dat het **aantal buitenlandse ondernemingen** (met uitzondering van ondernemingen van het Chinese vasteland) per 1 juni 2022 verder is gedaald met 5,2 % ten opzichte van juni 2019 (niveau van vóór de COVID-19-crisis) en met 1,5 % ten opzichte van juni 2021. Het aantal buitenlandse regionale hoofdkantoren daalde nog sterker (met 12,5 % sinds juni 2019 en met 3,7 % sinds juni 2021). Deze cijfers bevestigen het anekdotische bewijs dat ondernemingen hun activiteiten verminderen of naar andere steden verhuizen. Uit de enquête bleek dat het aantal niet-Chinese buitenlandse ondernemingen was gedaald, en dat het aantal ondernemingen van het Chinese vasteland in Hongkong sinds juni 2019 met 17,5 % was gestegen.

In de afgelopen twee jaar kromp het **lokale personeelsbestand** met 140 000 (per oktober 2022)⁵⁹ door een combinatie van emigratie en buitenlandse werknemers die de stad verlieten.

In zijn jaarlijkse **beleidsverklaring** op 19 oktober 2022 stelde regeringsleider John Lee beleidsmaatregelen voor om de economie te ondersteunen en te ontwikkelen. Om Hongkong verder te ontwikkelen als een centrum voor innovatie en technologie (I&T), kondigde John Lee aan dat hij binnen vijf jaar 10 miljard HKD (1,2 miljard EUR) aan investeringen in I&T wil aantrekken. De I&T-infrastructuur van de SAR wordt uitgebreid en er wordt 10 miljard HKD (1,2 miljard EUR) uitgetrokken om de commercialisering van onderzoek en ontwikkeling door Hongkongse universiteiten te ondersteunen. Hoogwaardige

⁵⁸ *Report on 2022 Annual Survey of Companies in Hong Kong with Parent Companies Located outside Hong Kong (verslag van het jaarlijkse onderzoek van 2022 naar ondernemingen in Hongkong met een buiten Hongkong gevestigde moederonderneming)*, Dienst voor bevolking en statistiek van de Speciale Administratieve Regio Hongkong <https://www.censtatd.gov.hk/en/EIndexbySubject.html?pcode=B1110004&scode=360>.

⁵⁹ Beleidsverklaring voor 2022 van de regeringsleider, oktober 2022, beschikbaar op: <https://www.policyaddress.gov.hk/2022/en/policy.html>.

productie wordt ook aangemoedigd. De positie van Hongkong als handels- en logistiek knooppunt zal worden ondersteund door de nadruk te leggen op maritieme diensten en logistiek met een hoge toegevoegde waarde, intermodaal vervoer en het vergemakkelijken van land- en grensoverschrijdende stromen met het vasteland. De activiteiten op de luchthaven, waar in de loop van het jaar een derde landingsbaan in gebruik werd genomen, zullen worden gestroomlijnd. Met betrekking tot het concurrentievermogen van Hongkong als financieel centrum werden onder meer de volgende maatregelen aangekondigd: verbetering van deel van het Bond Connect-programma voor handel in zuidelijke richting⁶⁰, versterking van de rol van Hongkong als het grootste zakencentrum ter wereld voor de Chinese yuan en ondersteuning van het verzekeringswezen en de vermogensbeheersector (waaronder belastingvrijstellingen om meer familiebedrijven naar Hongkong aan te trekken). Andere prioriteiten omvatten de ontwikkeling van Hongkong als centrum voor intellectuele eigendom en commerciële arbitrage.

De noordelijke metropool, een ontwikkelingszone met woonwijken en een I&T centrum, gelegen op de grens met het Chinese vasteland, zal bijdragen aan de integratie van Hongkong met de stad Shenzhen en de Greater Bay Area (GBA). De infrastructuurwerken voor de **noordelijke metropool** zijn begonnen. De nieuwe wijk zal de eerste “dubbele toegangszone” tussen het Chinese vasteland en Hongkong omvatten. Ze zal ertoe bijdragen dat het economische en administratieve zwaartepunt van de stad naar het noorden verschuift, terwijl er in het zuiden van de stad aandacht komt voor toerisme en vrijetijdsactiviteiten. Milieuorganisaties hebben opgemerkt dat de ontwikkeling gevolgen kan hebben voor natuureservaten en wetlandreservaten die belangrijk zijn om de gevolgen van klimaatverandering te beperken.

Op het gebied van **groene financiering** heeft Hongkong in de loop van het jaar extra groene obligaties uitgegeven in het kader van het groene obligatieprogramma van de overheid dat in 2018 van start is gegaan. Het doel is om de lokale groene obligatiemarkt te promoten en tegelijkertijd de doelstelling van de stad op het gebied van koolstofneutraliteit te bevorderen. Daarnaast lanceerde de beurs een vrijwillig platform voor koolstofhandel.

Op 31 oktober presenteerde Hongkong een strategie voor **virtuele activa**⁶¹, die algemeen wordt gezien als een stap in de richting van een positievere houding

⁶⁰ Het “Bond Connect”-programma (net als sommige andere Connect-programma’s) stelt investeerders in staat via Hongkong (in noordelijke richting) te handelen op de obligatiemarkt van het Chinese vasteland en voor investeerders van het Chinese vasteland om te handelen in Hongkong (in zuidelijke richting).

⁶¹ Beleidsverklaring: *Development of Virtual Assets in Hong Kong*, Financial Services and The Treasury Bureau, The Government of the Hong Kong Special Administrative Region, beschikbaar op: <https://www.info.gov.hk/gia/general/202210/31/P2022103000454.htm>.

ten opzichte van virtuele activa en cryptovaluta. Er is een vergunningenstelsel ingevoerd voor aanbieders van virtuele activadiensten, retailtransacties worden mogelijk gemaakt en beurzen voor virtuele activa worden aangemoedigd om zich in Hongkong te vestigen.

Overheidssteun en de begrotingssituatie

Verwacht werd dat Hongkong **in het boekjaar 2022-2023** (dat eindigt in maart 2023) een begrotingstekort zou hebben als gevolg van hogere uitgaven en een zwakke economie. In de begroting voor 2022-2023 was meer dan 170 miljard HKD (21 miljard EUR) begroot voor COVID-19-maatregelen⁶², zoals de bouw van isolatiefaciliteiten, inspanningen om de pandemie onder controle te krijgen en financiële steun voor bewoners en ondernemingen. De begroting werd aangekondigd met de verwachting dat de economie in 2022 met 2 % tot 3,5 % zou groeien in plaats van de krimp die in feite plaatsvond.

In september waarschuwde de staatssecretaris van Financiën dat het overheidstekort zou kunnen oplopen tot 100 miljard HKD (12,4 miljard EUR) voor het hele boekjaar. Dit zou het derde tekort in vier jaar zijn na tekorten van 17 miljard HKD in 2019-2020 en van 252 miljard HKD in 2020-2021 en een overschot van 255 miljoen HKD in 2021-2022⁶³. Dit is ongebruikelijk voor een economie die gewend is aan begrotingsoverschotten (het tekort in 2019-2020 was het eerste in vijftien jaar).

De tekorten werden grotendeels gefinancierd door de omvangrijke begrotingsreserves van Hongkong aan te spreken. De begrotingsreserves bedroegen in oktober 681 miljard HKD (84,1 miljard EUR), een daling van 16,5 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar en 35,2 % ten opzichte van 1 biljoen HKD in oktober 2019. De reserves komen overeen met naar schatting twaalf maanden uitgaven, vergeleken met 24 maanden vóór COVID-19.

Handelsbeleid

De regering kondigde in november de formele start aan van de onderhandelingen over een vrijhandelsovereenkomst met Peru⁶⁴. De eerste onderhandelingsronde had betrekking op de handel in goederen, diensten,

⁶² 2022-2023 Budget, Speech by the Financial Secretary, the Hon Paul MP Chan, <https://www.budget.gov.hk/2022/eng/index.html>

⁶³ Monthly Financial Results, The Treasury, The Government of the Hong Kong Special Administrative Region, beschikbaar op: https://www.try.gov.hk/internet/ehpubl_accu_monfinancial.html.

⁶⁴ Persbericht van de regering van de Speciale Administratieve Regio Hongkong, beschikbaar op: <https://www.info.gov.hk/gia/general/202211/16/P2022111600587.htm?fontSize=1>.

investeringen, elektronische handel en kleine en middelgrote ondernemingen. In 2021 was Peru de op vier na grootste handelspartner van Hongkong voor goederen in Latijns-Amerika. Peru is ook lid van de Pacifische Alliantie, waarmee Hongkong ook besprekingen over een vrijhandelsovereenkomst wil beginnen.

In de loop van het jaar bleef Hongkong streven naar toetreding tot de algemene regionale partnerschapsovereenkomst met de steun van haar leden.

Tot nu toe heeft Hongkong acht vrijhandelsovereenkomsten ondertekend. Deze zijn met het Chinese vasteland (juni 2003), Nieuw-Zeeland (maart 2010), de lidstaten van de Europese Vrijhandelsassociatie (juni 2011), Chili (september 2012), Macau (oktober 2017), de Associatie van Zuidoost-Aziatische Staten (november 2017, volledige inwerkingtreding in februari 2021), Georgië (juni 2018) en Australië (maart 2019).

Economische integratie binnen het Chinese vasteland

In 2022 hadden de gevolgen van de pandemie nog steeds een remmende invloed op de ontwikkeling van de GBA. Volgens het GBA-ontwikkelingsplan⁶⁵ dat in 2019 door de staatsraad werd gepubliceerd, was 2022 de eerste mijlpaal voor een geoptimaliseerde industriële structuur en gecoördineerde ontwikkeling, met een redelijke arbeidsverdeling, koolstofarme productie en een koolstofarme levensstijl.

In het nationale **14e vijfjarenplan** van China, dat in maart 2021 werd gepubliceerd, worden de doelstellingen voor de GBA en de rol van Hongkong herhaald. Hongkong moet zijn rol als internationaal financieel centrum consolideren en de wederzijdse toegang tussen de financiële markten van het Chinese vasteland en Hongkong verbeteren. In het vijfjarenplan werd Hongkong verder de opdracht gegeven zich te ontwikkelen als een centrum voor handel, I&T en transport, waaronder infrastructurele verbindingen met de GBA. Daarnaast moeten er internationale juridische diensten en diensten voor geschillenbeslechting en handel in intellectuele eigendom worden ontwikkeld. De SAR moet het gemakkelijker maken om kapitaal en talent aan te trekken voor de GBA.

In juni 2022 kondigde de **Qianhai** Shenzhen-Hong Kong Modern Service Industry Cooperation Zone (in Shenzhen) negen Hongkong-gerelateerde faciliteringsmaatregelen aan op gebieden als jongereninnovatie en

⁶⁵ *Outline Development Plan for the Guangdong-Hong Kong-Macao Greater Bay Area* (Courtesy Translation), beschikbaar op: <https://www.bayarea.gov.hk/en/outline/plan.html>.

ondernemerschap, technologische ontwikkeling, financiële diensten, juridische diensten en medische diensten.

Andere GAB-maatregelen in de beleidsverklaring van de regeringsleider zijn onder andere: 1) het versterken van de steun aan Hongkongse ondernemingen die uitbreiden in de GBA; 2) het verbeteren van de intermodale vervoersintegratie en van de connectiviteit van de luchthavens van Hongkong met de GBA (met inbegrip van directe overstapfaciliteiten); 3) het aanmoedigen van de convergentie van juridische praktijken en bemiddeling; en 4) het gebruik van meer in Hongkong geregistreerde geneesmiddelen en medische hulpmiddelen in de GBA (in het kader van in 2021 ten uitvoer gelegde faciliterende maatregelen).

Hongkong wil verzekeringsmaatschappijen ook toestaan klantenservice aan te bieden in GBA-steden. Het doel is om ondersteunende diensten te verlenen aan inwoners van de GBA die een verzekeringspolis in Hongkong hebben en om wederzijdse toegang tot verzekeringsmarkten te ontwikkelen.

III. Betrekkingen tussen Hongkong en het Chinese vasteland

Xi Jinping, secretaris-generaal van de Chinese Communistische Partij en president van China, **bezoekt Hongkong van 30 juni tot 1 juli** voor de 25e verjaardag van de overdracht. Het was zijn eerste bezoek aan Hongkong sinds 2017 en zijn eerste buiten het Chinese vasteland sinds de COVID-19-uitbraak in 2020. Xi Jinping hield de openingsceremonie voor de zesde regering van Hongkong en beëdigde regeringsleider John Lee.

Bij die gelegenheid hield Xi Jinping een toespraak waarin hij verklaarde dat het “één land, twee systemen”-beginsel niet alleen de fundamentele belangen van Hongkong diende, maar die van het hele land. Hij vatte de lessen van de afgelopen 25 jaar samen en onderstreepte het belang van een volledige en getrouwe toepassing van het “één land, twee systemen”-beginsel. Dit omvat het handhaven van de algemene jurisdictie van de centrale overheid, het veiligstellen van de hoge mate van autonomie van Hongkong, het garanderen dat Hongkong wordt bestuurd door patriotten en het behouden van de onderscheidende status en voordelen van Hongkong.

Daarnaast deed Xi Jinping “vier voorstellen” voor het nieuwe bestuur en de samenleving: verbeteren van het bestuur, doorgaan met het creëren van een sterke impuls voor groei, aanpakken van de zorgen van mensen en samenwerken om harmonie en stabiliteit te waarborgen. Hij ontmoette leden van de wetgevende macht, de rechterlijke macht, de particuliere sector en

leiders uit verschillende sectoren van de samenleving en inspecteerde het garnizoen van het Volksbevrijdingsleger.

In de weken na het bezoek van Xi Jinping organiseerden de regering en pro-Peking-organisaties seminars om de toespraak van 1 juli te bestuderen. Het Onderwijsbureau deelde exemplaren van de toespraak uit aan scholen en kleuterscholen.

In de aanloop naar het congres van de Communistische Partij vonden een aantal personeelwisselingen plaats bij de centrale overheidsinstanties die verantwoordelijk zijn voor Hongkong, waaronder het garnizoen van het Volksbevrijdingsleger van Hongkong.

Reizen tussen Hongkong en het Chinese vasteland bleef beperkt. Regeringsleider John Lee heeft zijn eerste bezoek aan de provincie Guangdong afgezegd. Een bezoek van afgevaardigden van het Nationale Volkscongres uit Hongkong aan Xinjiang in augustus moest worden uitgesteld vanwege de pandemie.

De verkiezing van de afgevaardigden van Hongkong voor het Nationale Volkscongres vond plaats op 15 december. De procedures voor het kiezen van de afgevaardigden, aangenomen door het Nationale Volkscongres in maart 2022, beperkten het kiescollege tot de Chinese leden van het verkiezingscomité.

In oktober riep China zes ambtenaren van zijn consulaat in de Britse stad Manchester terug nadat de Britse rechtshandavingsinstanties hadden verzocht hun diplomatieke immuniteit op te heffen in verband met een incident waarbij overzeese demonstranten uit Hongkong betrokken waren⁶⁶.

Tijdens het **eerste bezoek van regeringsleider John Lee aan Peking** tussen 21 en 24 december spraken president Xi Jinping en premier Li Keqiang lovend over zijn werk. John Lee had ook een ontmoeting met Li Qiang, de op één na hoogste functionaris in de Chinese Communistische Partij.

Het Chinese vasteland was de grootste handelspartner van Hongkong op het gebied van goederen, goed voor 49 % van de totale handel van Hongkong in de eerste tien maanden van 2022. Hongkong was op zijn beurt een belangrijk handelsknooppunt voor het Chinese vasteland en was in de eerste negen maanden van 2022 de op vier na grootste handelspartner van China.

⁶⁶ <https://www.thestandard.com.hk/section-news/section/47096428/248254/UK-row-ends-as-China-recalls-diplomats>.

Voor de uitvoer bleef de Chinese provincie Guangdong een belangrijk doel voor Hongkong. De partnerschapsovereenkomst voor nauwere economische samenwerking (CEPA) met het Chinese vasteland (2003) was de belangrijkste handelsovereenkomst van Hongkong. De overeenkomst werd in 2022 niet ingrijpend gewijzigd. De waarde van de goederen die via Hongkong werden wederuitgevoerd van en naar het Chinese vasteland, vertegenwoordigde ongeveer 90 % van de totale waarde van de wederuitvoerhandel van Hongkong (2021).

Hongkong bleef voor het Chinese vasteland het belangrijkste offshore financiële centrum en investeringsknooppunt. Eind 2021 was het Chinese vasteland voor Hongkong de grootste bron van inkomende directe buitenlandse investeringen (DBI), de offshore-centra buiten beschouwing gelaten, en de belangrijkste bestemming van uitgaande DBI, goed voor respectievelijk 28 % en 49 % van het totaal⁶⁷. Andersom bleef Hongkong de belangrijkste bestemming voor DBI van het Chinese vasteland en een grote bron van DBI naar het vasteland, goed voor meer dan de helft van het totaal in elke richting. Er werden 1 395 ondernemingen van het Chinese vasteland in Hongkong geregistreerd, die goed zijn voor 77 % van de totale beurswaarde.

De kapitaalmarkten van Hongkong en het Chinese vasteland waren met elkaar verbonden via het **Stock Connect-programma**, dat de effectenbeurs van Hongkong koppelt aan haar tegenhangers in Shanghai en Shenzhen, en het **Bond Connect-programma** voor wederzijdse markttoegang voor obligatiemarkten. Dit werd in september 2021 aangevuld met de lancering van een **Wealth Management Connect-programma** voor de GBA. Hierdoor kunnen inwoners van het Chinese vasteland, Hongkong en Macau die hiervoor in aanmerking komen, investeren in vermogensbeheerproducten die door banken op elkaars markt worden gedistribueerd.

Hongkong heeft zijn preferentiële wederzijdse toegang met de kapitaalmarkt van het Chinese vasteland versterkt. Beursverhandelde fondsen werden opgenomen in het **Stock Connect-programma**, waardoor internationale investeerders in aanmerking komende beursverhandelde fondsen op het vasteland kunnen kopen en investeerders op het vasteland in aanmerking komende beursverhandelde fondsen in Hongkong kunnen kopen. Verder werd een **Swap Connect-programma** aangekondigd⁶⁸. Het zal de wederzijdse toegang tussen de interbancaire renteswapmarkten van Hongkong en het Chinese

⁶⁷ *Statistisch verslag over de statistieken van de directe buitenlandse investeringen van Hongkong* (editie van 2021), 9 december 2022: te raadplegen via: <https://www.censtatd.gov.hk/en/EIndexbySubject.html?pcode=B1040003&scode=260>.

⁶⁸ Joint Announcement of the People's Bank of China, the Hong Kong Securities and Futures Commission and the Hong Kong Monetary Authority, beschikbaar op: <https://www.hkma.gov.hk/eng/news-and-media/press-releases/2022/07/20220704-3>.

vasteland vergemakkelijken en investeerders in de obligatiemarkt van het Chinese vasteland een extra instrument bieden voor investeringen en risicobeheer. De route in noordelijke richting wordt als eerste gelanceerd en de route in zuidelijke richting kan in een later stadium komen.

IV. Bilaterale betrekkingen en samenwerking tussen de EU en Hongkong

Bezoeken op hoog niveau van vertegenwoordigers van de EU-instellingen werden nog steeds verhinderd door de COVID-19-reisbeperkingen. Voor het derde jaar op rij vond de jaarlijkse **gestructureerde dialoog tussen de EU en Hongkong** niet plaats. De EU hecht belang aan de dialoog, zowel over punten van zorg als over gebieden van wederzijds belang.

De **EU bleef de grootste buitenlandse bedrijvengemeenschap**, vóór Japan, de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. In juni 2022 hadden ten minste 1 600 EU-ondernemingen zich in Hongkong gevestigd. Veel van hen (857) gebruikten de stad als regionaal hoofdkwartier. EU-bedrijven waren aanwezig in veel sectoren, waaronder financiële en zakelijke diensten, handel en logistiek, detailhandel, voedsel en drank en de bouw. Op basis van de jaarlijkse enquête over buitenlandse ondernemingen door de dienst voor bevolking en statistiek van Hongkong⁶⁹ is het aantal EU-ondernemingen slechts licht gedaald (- 0,2 %) ten opzichte van het niveau van vóór de COVID-19-crisis (juni 2019) tot 1 600 ondernemingen. Dit duidt erop dat EU-ondernemingen veerkrachtiger waren ten aanzien van lokale ontwikkelingen dan andere buitenlandse ondernemingen (volgens de enquête daalde het totale aantal buitenlandse ondernemingen met 5,2 %). In deze statistieken komen de EU-ondernemingen die bepaalde activiteiten en/of personeel hebben ingekrompen of verplaatst, maar in Hongkong blijven, echter niet tot uitdrukking.

In de eerste negen maanden van 2022 bedroeg de bilaterale handel in goederen 22,1 miljard EUR, wat gelijk is (- 0,03 %) in vergelijking met dezelfde periode in 2021. De EU-uitvoer van goederen naar Hongkong bedroeg 17,9 miljard EUR, terwijl de invoer uit Hongkong 4,1 miljard EUR bedroeg, wat resulteerde in een overschot van 13,8 miljard EUR voor de EU⁷⁰. **De EU was in de eerste tien maanden van 2022 de op twee na grootste handelspartner van Hongkong voor goederen**, na het Chinese vasteland en

⁶⁹ *Report on 2022 Annual Survey of Companies in Hong Kong with Parent Companies Located outside Hong Kong (verslag van het jaarlijkse onderzoek van 2022 naar ondernemingen in Hongkong met een buiten Hongkong gevestigde moederonderneming)*, Dienst voor bevolking en statistiek van de Speciale Administratieve Regio Hongkong, beschikbaar op: <https://www.censtatd.gov.hk/en/EIndexbySubject.html?pcode=B1110004&scode=360>.

⁷⁰ Eurostat: European Union trade in goods, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/newxtweb/mainxtnet.do>.

Taiwan⁷¹. Hongkong bleef een belangrijk platform voor de handel tussen het Chinese vasteland en de EU.

De bilaterale handel in diensten tussen de EU en Hongkong steeg in 2021 met 25,1 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar tot 34,1 miljard EUR⁷². De EU-invoer uit Hongkong bedroeg 12,3 miljard EUR en de EU-uitvoer naar Hongkong 21,8 miljard EUR (voorlopige gegevens). Dit resulteerde in een handelsoverschot voor de EU van 9,5 miljard EUR. Uit voorlopige gegevens voor de eerste helft van 2022 blijkt een sterke groei van de bilaterale handel in diensten met Hongkong (+ 21,4 % ten opzichte van dezelfde periode in het voorgaande jaar tot 19,3 miljard EUR) en een handelsoverschot voor de EU van 4,7 miljard EUR⁷³.

De wederzijdse **investeringen** bleven aanzienlijk: volgens de meest recente gegevens bedroegen de totale investeringen van Hongkong in de EU 162 miljard EUR en de investeringen van de EU in Hongkong 128 miljard EUR⁷⁴.

De Europese Commissie en de autoriteiten van Hongkong hebben verschillende problemen opgelost met betrekking tot de **handel in voedingsmiddelen**. De overgang naar een nieuw platform (TRACES NT) voor de uitvoer van dierlijke producten uit de EU werd geïmplementeerd.

De operationele activiteiten die gepland waren in het kader van de overeenkomst inzake douanesamenwerking en wederzijdse administratieve bijstand tussen de EU en Hongkong en het actieplan inzake de handhaving door de douane van **intellectuele-eigendomsrechten** (IER) werden gehinderd door COVID-19-beperkingen. Hongkong bleef voor de EU qua waarde de op een na grootste plaats van herkomst van goederen die inbreuk maken op IER, ook al werden deze goederen niet in Hongkong geproduceerd. In 2022 hebben er in Hongkong geen bijeenkomsten met de leiding van de dienst douane en accijnzen plaatsgevonden.

Wat betreft **belastingen** heeft de groep gedragscode contact opgenomen met jurisdicties die als relevant werden geïdentificeerd met betrekking tot hun vrijstellingen voor buitenlandse inkomsten (foreign sourced income exemptions

⁷¹ Statistisch verslag over het buitenlandse goederenverkeer van Hongkong (oktober 2022), 6 december 2022, beschikbaar op: <https://www.censtatd.gov.hk/en/EIndexbySubject.html?pcode=B1020005&scode=230>.

⁷² Eurostat: European Union trade in services - annual data (provisional), https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/bop_its6_det/default/table?lang=en.

⁷³ Eurostat: Betalingsbalans van de Europese Unie en de eurozone — kwartaalgegevens https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/BOP_EU6_Q_custom_457552/default/table.

⁷⁴ Eurostat: Statistieken over buitenlandse investeringen van de Europese Unie, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/bop_fdi6_geo/default/table?lang=en.

- FSIE), waaronder Hongkong. Naar aanleiding van de dialoog en de verstrekte informatie heeft Hongkong toegezegd zijn FSIE-regeling tegen eind 2022 te hervormen, aangezien deze niet aan de eisen bleek te voldoen. Op 14 december 2022 werd een wetsvoorstel aangenomen om de belasting van Hongkong met betrekking tot de FSIE-regeling te hervormen⁷⁵. Er wordt nog gewerkt aan uitvoeringsrichtsnoeren.

Het zesde jaarlijkse **TAIEX-evenement tegen mensenhandel** vond plaats op 26 en 27 januari 2022. De workshop bestond uit twee online sessies van een halve dag, waarin werd ingegaan op internationale trends onder COVID-19, de bestrijding van mensenhandel waarbij etnische minderheden gedwongen worden uitgehuwelijkt, antiwitwaspraktijken, financieel onderzoek naar mensenhandel en hulp aan slachtoffers van mensenhandel. Dit was de tweede keer dat het evenement online werd gehouden. De opkomst vanuit Hongkong was goed, met ongeveer 70 deelnemers van verschillende overheidsdepartementen. Zeven deskundigen uit de EU spraken de workshop toe.

Er werd een **EU-Hongkong Engagement Support Facility** opgezet om de banden met Hongkong aan te halen. Er werden openbare evenementen georganiseerd over belastinghervorming (FSIE) en duurzaamheid.

Door de COVID-19-beperkingen konden er in de eerste helft van het jaar geen **activiteiten op het gebied van publieke diplomatie** worden georganiseerd, zoals de Dag van Europa. Nadat de beperkingen waren versoepeld, werden de persoonlijke activiteiten geleidelijk hervat.

Het Bureau van de Europese Unie organiseerde het **EU-filmfestival 2022** waarbij een Oekraïense film centraal stond. Andere evenementen waren het opruimen van stranden, de Internationale Dag tegen homofobie, bifobie en transfobie, een festival van documentaires, Speak Dating (een evenement ter promotie van EU-talen), de internationale dag voor de uitbanning van geweld tegen vrouwen en Wereldaidsdag. Het Bureau van de Europese Unie organiseerde geen openbare evenementen over fundamentele vrijheden en mensenrechten vanwege het klimaat dat werd gecreëerd door de NSL.

In de conclusies van de Raad van juli 2020 over Hongkong werd opdracht gegeven om de **processen van prodemocratische activisten te blijven**

⁷⁵ <https://www.info.gov.hk/gia/general/202212/14/P2022121400286.htm>.

observeren. Het Bureau van de Europese Unie en de EU-lidstaten in Hongkong voerden in 2022 71 waarnemingen van processen uit.